

Nr 100.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter; given Stockholms slott den 9 mars 1917.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest stadse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

L a g

om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tills vidare förordna, att med svenskt maskindrivet fartyg, som äger en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller därutöver, gods icke må fraktas mellan utrikes orter. Vad sålunda är stadgat om fraktande skall gälla fortskaffande av gods jämväl i annat fall än vid befordran mot vederlag.

Under tid, då sålunda meddelat förordnande är gällande, skola i sjölagen givna stadganden, som avse befogenhet för befälhavare att sälja av redarens gods eller av lasten eller röra utlossning av gods annorstädes än i bestämmelseorten, äga tillämpning, ändock att därigenom gods, som inlastats å utrikes ort, skiljes från fartyget å sålunda belägen ort; dock må i fall, som avses i 128 och 129 §§ sjölagen, lossning av gods, som inlastats å utrikes ort, äga rum endast å inom riket belägen ort.

2 mom. Från förbud, som i 1 mom. sägs, undantagas med inskränningar och enligt bestämmelser i övrigt, som Konungen må meddela:

a) fartyg, som göra regelbundna resor mellan Sverige och utrikes orter efter en på förhand kungjord plan, som tillämpades den 19 juli 1916; samt

b) gods, som utgöres av skeppsproviant och skeppsförnödenheter för fartyget ävensom förnödenheter tillhöriga passagerare och å fartyget anställda personer, samt gods, som bärgats ombord å fartyget.

Ytterligare undantag från ovannämnda förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar.

2 §.

Fortscaffas gods med svenskt fartyg i strid mot föreskrift, som enligt 1 § meddelats, straffes befälhavaren med böter från och med fem till och med tjugutusen kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

Har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligen förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller, med vetenskap om förseelsen, underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, varde dömd till straff, som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, vare han skyldig utgiva fraktens belopp. Är den, vilken frakten skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, skall han förpliktas att av frakten utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å det olovliga fraktandet högst kan skattas.

3 §.

Under tid, då förordnande enligt 1 § är gällande, må svenskt fartyg av beskaffenhet, som med förordnandet avses, icke å utlänning upplåtas till nyttjande eller genom tidsbefraktning, ej heller må å utlänning överlåtas nyttjanderätt till sådant fartyg eller rätt på grund av tidsbefraktning därav. Undantag från detta förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar. Utan hinder av förbudet äger utlänning överlåta sådan nyttjanderätt eller rätt på grund av tidsbefraktning, som tillkommer utlänning vid den tid, från vilken förordnandet äger tillämpning.

Sker upplåtelse eller överlåtelse i strid mot vad i första stycket är stadgat, vare det utan verkan och varde upplåtaren eller överlåtaren straffad på sätt i 2 § första stycket sägs samt förpliktad utgiva avtalat vederlag; dock att, där upplåtelsen eller överlåtelsen slutits i strid mot förordnande, som meddelats enligt gällande lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, endast påföljd, som där stadgas, må tillämpas.

4 §.

Av böter, som enligt denna lag ådömas, så ock av vad den brottslige eller annan jämlikt denna lag förpliktas utgiva tillfalle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1917 och gäller till och med den 30 april 1918. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Har avtal, som ej är tillåtet jämlikt 3 § i lagen den 8 juli 1916 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, slutits efter den 14 april 1916 men före den 19 juli samma år, och varder efter den 31 mars 1917 på grund av dylikt avtal, som ej av Konungen godkänts, fartyg ställt till utlännings förfogande, äge vad ovan i 3 § av denna lag stadgas om ansvar och skyldighet att utgiva vederlag motsvarande tillämpning, och skall vad i 4 § av lagen är stadgat i tillämpliga delar gälla.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 2
mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Vennersten, anförde efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

»Lagen den 8 juli 1916 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter och i anslutning till denna lag utfärdad förordning av samma dag samt kungörelse den 25 juli 1916 angående vissa undantag från gällande förbud mot sådant fortskaffande äga, på grund av bestämmelse i nyss nämnda lag, giltighet endast till och med utgången av innevarande månad. Att de förhållanden fortfarande förefinnas, som givit anledning till ifrågavarande lagstiftning och vilka jag berörde i anförande till statsrådsprotokollet den 14 april 1916, då förslag till förutnämnda lag av mig framlades, torde vara uppenbart. Vad beträffar frågan om berörda lagstiftning motsvarat hysta förväntningar, får jag åberopa utlåtanden, som inkommit från statens han-

delskommission, kommitterade för tonnageanskaffning samt kommerskollegium.

Statens handelskommission erhöll genom nådigt brev den 8 juli 1916 i uppdrag att, där fråga vore att för särskilda fall medgiva undantag, som omnämndes i förutnämnda lag och förordning, medgiva sådant undantag, varjämte genom kungörelse den 13 oktober 1916 ägare av svenskt fartyg med en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller däröver ålades att på anfordran av handelskommissionen lämna vissa för kontrollen över fraktfarten nödiga uppgifter.

Handelskommissionen yttrade i utlåtande den 6 februari 1917 angående det sätt, varpå det åt kommissionen anförtrodda uppdraget utförts, samt verkningarna av lagstiftningen i huvudsak följande:

»Arbetet har bedrivits med aktgivande å nödvändigheten av största möjliga skyndsamhet vid handläggning och expediering av de förekommande ärendena, med hänsyn vartill kommissionen så gott som undantagslöst betjänat sig av telegram vid meddelandet av svar och förfrågningar m. m. av allehanda slag. En för kommissionens verksamhet vägledande princip har varit angelägenheten att tillse, att tonnage i största möjliga utsträckning stode till förfogande för landets varuutbyte med utlandet, framför allt för import av spannmål, foderämnen, gödselmedel och kol. I följd härav har i stort sett det för olika trader och varor uppkomna behovet av tonnage varit bestämmande för kommissionens beslut om bifall till eller avslag å gjorda framställningar om fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter m. m. Angeläget har också varit för kommissionen att med fasthållande av berörda grundsats i möjligaste mån låta fraktfarten ostört fortgå å de reguljära svenska fartygslinjerna på utlandet, ävensom å vissa av svenska redare upparbetade icke reguljära utländska trader (t. ex. jordnötstraden på Väst-Afrika, utgörande en av svenska redare upparbetad trade, å vilken sedan länge sysselsatts svenska fartyg, då sjöfarten på Norrland till följd av isförhållandena legat nere).

I enlighet med ovan omnämda principer har kommissionen intill den 31 januari 1917 meddelat tillstånd för 8 särskilda linjerederier att med sammanlagt 104 maskindrivna fartyg, tills kommissionen annorlunda förordnade, dock längst intill utgången av ifrågakommande förbudslagens giltighetstid eller den 31 mars 1917, å trader och villkor, som närmare angåvos i de särskilda besluten, fortskaffa gods mellan utrikes orter.

Intill 1916 års slut hava av kommissionen tillstånd till svenskt fartygs bortfraktande i tidsbefraktning till utlänning beviljats å två månader eller längre tid för tillhoppa 39 ångfartyg; och har med några få undantag befraktaren varit engelsk undersåte eller firma. Under januari 1917 hava ytterligare två dylika tillstånd meddelats.

Bestämmande vid meddelandet av tillstånd till sistbemälda slag av tidsbefraktningar har i de flesta fallen varit, att beträffande de här ifrågakommande fartygen det övervägande ekonomiska intresset redan före tillkomsten av lagen om förbud mot överlåtelse av svenskt fartyg till utlänning varit utländskt.

Tillstånd till bortfraktande av fartyg å två månader eller längre tid, dock icke till utlänning, har intill januari månads utgång 1917 meddelats för sammanlagt 37 maskindrivna fartyg.

Alla övriga av kommissionen meddelade tillstånd hava gällt fortskaffande av gods med angivna maskindrivna fartyg mellan två eller flera uppgivna utrikes orter; och uppgick vid 1916 års slut antalet av sålunda medgivna resor till omkring 718 stycken, varjämte under januari 1917 ytterligare lämnats tillstånd för 59 stycken dylika resor.

I de tre sistnämnda fartygsgrupperna ingå fartyg till ett antal av 39, som erhållit tillstånd att för en eller flera resor under vintermånaderna 1916—1917 trafikera den s. k. jordnötstraden. Sannolikt bliver antalet fartyg, hörande till sistnämnda kategori, något större, beroende på, att för flera av de fartyg, som beviljats bortfraktning på två eller flera månader, till utlänning eller icke, den trafikerade traden först vid tillståndens begagnande, som i några fall ännu icke inträffat, skolat till kommissionen anmälas.

Samtliga av kommissionen beslutade avslag å ansökningar enligt de ifrågasvarande lagarna hava intill 1916 års utgång varit 138. Av avslagen belöpa sig endast 18 stycken å tiden före den 1 november 1916 och samtliga de övriga — av vilka de flesta avsett avslag å ansökan om tillstånd till resor med kol från England till Danmark — alltså å fjolårets 2 sista månader. Under januari 1917 hava beslutats avslag å ytterligare 23 ansökningar.

Beträffande 42 av de vissa linjerederier tillhörande fartyg hava de ovan omförmälta meddelade generella tillstånden med hänsyn till det ökade behovet av tonnage för koltransporter från England till Sverige aterkallats.

Ärenden rörande 9 särskilda fartyg hava under år 1916 av kommissionen med eget utlåtande hänskjutits till Kungl. Maj:ts avgörande; och har såvitt angår 5 av nämnda fartyg varit fråga om tidsbefraktning till utlänning. Samtliga framställningarna, av kommissionen tillstyrkta, hava av Kungl. Maj:t bifallits.

Vid två särskilda tillfällen har kommissionen efter att hava erhållit kännedom om, att resor företagits i strid med gällande förbud, hos åklagaremyndighet anmält de uppmärksammade fallen.

Uppgifter jämlikt kungörelsen angående skyldighet för ägare av fartyg att tillhandahålla kommissionen vissa uppgifter hava under år 1916 av kommissionen inforrats i 71 fall, därvid i många fall ett flertal fartyg avsetts.

Att märka är, att i flera fall hava de av kommissionen medgivna resorna enligt gjorda anmälningar icke blivit utförda.

Vid 1916 års riksdag, då ifrågasvarande lag antogs, framhölls, att verkningarna av förbudsbestämmelserna för det dåvarande svårligen låte sig beräknas. Under den tid, som förflutit efter förenämnda lags ikraftträdande, har kommissionen varit i tillfälle iakttaga och bedöma densammans verkningar för sjöfartsnäringsen i fråga om såväl de menliga följderna genom fartygs utestängande från utländska trader som den reglerande verkan å fraktpriserna för export och import. Det torde icke kunna förnekas, att genom ett ingripande av ifrågasvarande art från statsmakternas sida vissa svårigheter, huvudsakligast omfattande tids- och ekonomiska förluster, blivit en direkt följd för åtskilliga svenska redare, som bedrivit fraktfart på och mellan utrikes orter. Så har exempelvis svenska fartygs förseende med bunkerkol ofta vållat mer eller mindre långvariga uppehåll i England, beroende på att kommissionen i vissa fall icke ansett sig kunna meddela tillstånd

till de av de engelska myndigheterna för bunkerkols erhållande fordrade tvångsresorna antingen mellan utrikes orter eller i tidsbefraktning för engelsk räkning. I och för tillgodoseende av tonnage för landets import av kol har kommissionen särskilt under de närmast förflutna månaderna icke funnit skäl att annat än i undantagsfall medgiva svenska fartyg rätt att fortskaffa kollaster från England till Danmark eller Norge, för vilka kolresor frakten i allmänhet varit avsevärt högre än för kolresorna till Sverige. Ekonomiska förluster hava otvivelaktigt även åsamkats redare för fartyg i allmän fraktfart därigenom, att de genom avslag å gjorda framställningar om annan mera lönande fraktfart, nödgats att i landets intresse med sina fartyg gå på Sverige, där frakten ofta varit mindre.

Om sålunda enstaka redare eller rederier nödgats vidkännas ett visst beskärande av sin hittillsvarande näringsfrihet till sjöss på grund av nödvändigheten att i viss omfattning binda det svenska fartygstonnaget vid det egna landet, så har enligt kommissionens uppfattning med den ifrågavarande lagstiftningen dock stora och för landet i dess helhet betydelsefulla fördelar vunnits. Genom densamma har nämligen i första hand den rådande tonnageknappheten kunnat i avsevärd grad minskas samt det svenska fartygstonnaget kunnat utnyttjas i någorlunda normalt omfång för landets handelsomsättning med utlandet och särskilt för dess import av viktiga förnödenhetsvaror.»

Kommitterade för tonnageanskaffning yttrade i skrivelse den 5 februari 1917:

»I den mån det vid förhandlingar med enskilda svenska redare visat sig nödvändigt, hava kommitterade hänvänt sig till handelskommissionens fartygsavdelning för utverkande av nödig hänsyn till visst föreliggande statsintresse vid kommissionens behandling av ansökningar om undantag från förbudet att fortskaffa gods mellan utrikes orter m. m. Genom sådant samarbete med nämnda fartygsavdelning hava kommitterade i flera fall kunnat erbjuda statens livsmedelskommission, som handhar statsimporten av beskaffenhet att falla inom området för kommitterades verksamhet, fördelaktiga befraktningar, vilka eljest icke kunnat stå till buds. Handelskommissionens fartygsavdelning har nämligen haft i sin hand att genom licensvägran för resor, som eventuellt inneburit förhöjda fraktvinster, föranstalta om, att vederbörande redare accepterat den av kommitterade erbjudna fraktsatsen.

På grund härav få kommitterade som sin åsikt uttala, att förenämnda befraktningslag med därpå grundade förordning i den form och på det sätt, de hittills avfattats och tillämpats, varit till gagn för det allmänna under de utomordentliga av världskriget föranledda omständigheter, som föranlett deras tillkomst.»

Kommerskollegium, som berett Sveriges allmänna sjöfartsförening och Sveriges redareförening tillfälle att inkomma med yttranden i ärendet, anförde i utlåtande den 8 februari 1917 bland annat följande:

»Då handläggningen av ärenden rörande tillstånd eller undantag enligt ifrågavarande lagstiftning alltjämt, med stöd av nådigt brev den 8 juli 1916, tillkommit handelskommissionen, har kollegium icke kunnat mera ingående överskåda

verkningarna av förevarande lag och nådiga förordning, utan får kollegium i sådant avseende hänvisa till vad handelskommissionen samt de ovannämnda föreningarna i sina yttranden anfört; men, såvitt kollegium genom sin ämbetsverksamhet med avseende å sjöfarten i allmänhet kunnat iakttaga, har väl tillämpningen av ifrågavarande lagstiftning för svenska redare i vissa fall medfört svårigheter även i ekonomiskt hänseende. Dessa svårigheter kunna dock ej anses vara av den räckvidd, att de böra utgöra hinder mot bibehållandet av lagstiftningen ifråga, som enligt kollegii erfarenhet utan tvivel påkallas för tillgodo-seendet av det allmännas intressen i synnerhet för uppehållet såväl av vår export som ock av den under nuvarande förhållanden i hög grad betydelsefulla importen. Med hänsyn vidare till det stora behovet att kunna bevara vår handelsflotta och förebygga att den kommer under utländskt inflytande erbjuder denna lagstiftning medel att förhindra dylikt genom att i förekommande fall förvägra i lagen jämte förordningen avsedda tillstånd och undantag.»

Från sjöfartsföreningens styrelse hade till kommerskollegium inkommit ett yttrande av följande innehåll:

»Enligt styrelsens förmenande hava berörda lagbestämmelser med all säkerhet varit till stort gagn för vårt land och de allmänna intressena även om i något enstaka fall de kunnat verka betungande för en eller annan enskild redare.

Föreningens styrelse vill icke underlåta framhålla, hurusom i allmänhet inom redarekretsar man har allt skäl att vara belåten med det sätt, på vilket tillämpningen av sagda lagbestämmelser handhafs av statens handelskommissions fartygsavdelning.

Ur Sveriges allmänna sjöfartsförenings synpunkt kan därför icke annat än på det livligaste tillstyrkas, att sagda lagstiftning fortfarande måtte äga kraft under förvisning om att tillämpningen sker efter samma grundsatser som hitintills.»

Redareföreningens verkställande direktör O. A. Nordborg hade till kommerskollegium avgivit följande yttrande:

»I och med nämnda förordnings ikraftträdande har givetvis uppstått osäkerhet vid avslutande av befракtningsavtal, då fullgörande av dessa i varje särskilt fall varit beroende av tillstånd jämligt bestämmelserna i förenämnda förordning. De svenska rederierna hava härigenom ställts i en ogynnsammare situation än de utländska.

Redan innan ifrågavarande lagbestämmelser av riksdagen antagits, framhöll föreningen i skrivelse av den 12 maj 1916 till riksdagens lagutskott, bland annat, att följden av dessas antagande helt säkert skulle bliva, att de utländska fraktmarknaderna icke blott under lagbestämmelsernas giltighetstid komme att övergå till, utan jämväl sedermera komme att förbliva i händerna på våra konkurrenter, vilka i vårt ställe komme att skörda frukterna av den svenska sjöfartens föregående strävanden. Icke nog med att detta i viss mån redan besannats, utan har följden dessutom blivit, att utländskt tonnage gjort intrång på den svenska fraktmarknaden till skada för vår egen sjöfartsnäring. Salunda har svenskt tonnage på senare tid med få undantag avstängts från den danska fraktmarknaden. Det

danska tonnage har härigenom, i motsatt förhållande till det svenska, till följd av minskad konkurrens kommit i åtnjutande av högre frakter till Danmark och sålunda satts i tillfälle att genom erbjudande av lägre fraktsatser erhålla retur-laster från Sverige till England, varigenom utbekommandet av engelska bunker-kol för dem möjliggjorts. De svenska redarne hava därigenom kommit i en ekonomiskt ogynnsam belägenhet till följd av svårigheterna att till antagliga fraktsatser erhålla utlaster från Sverige till England, som även för dem varit ett villkor för erhållande av nödiga engelska bunkerkol.

Dessutom torde kunna ifrågasättas, huruvida icke den i berörda förordning angivna tonnagebegränsningen rimligtvis borde kunna avsevärt höjas, enär de mindre fartygen endast utföra kortare resor och i regel icke sysselsätts annat än i närmare fart och därför icke torde tillhöra den klass av fartyg, som med de i förordningen stadgade inskränkningarna äsyftats.

På grund av dessa för den svenska sjöfarten ogynnsamma verkningar, som ifrågavarande förordning medfört, tillåter sig undertecknad vördsamt föreslå, att för den händelse synnerligen viktiga hänsyn för landets intressen i andra avseenden skulle påfordra lagens prolongerande, kommerskollegium måtte fästa nödigt avseende vid vad ovan anförts.»

Kommerskollegium yttrade i anledning härav i sitt förut nämnda utlåtande:

Då den fraktfart, som förevarande lagstiftning är avsedd att träffa, lärer under nuvarande kristid i rätt stor omfattning bedrivas med fartyg, vilkas bruttonnage sammanfaller med eller närma sig den genom lagstiftningen för närvarande härutinnan fastställda minimigränsen, finner sig kollegium förhindrat att förorda en höjning av samma gräns.

Ifrågavarande lagstiftning har sannolikt medfört, att vissa redare gått miste om en del särskilt lönande fraktfart. Men detta har under nuvarande förhållanden icke kunnat undvikas, om landets behov av tonnage skulle kunna tillgodoses. Då erfarenheten visat, att i sistnämnda hänseende lagstiftningen medfört avsedda verkningar, torde därför nyssberörda nackdelar för enskilda redare ej få stå i vägen för förnyande av en för landet i dess helhet från nämnda synpunkt nödvändig lagstiftning, vilken jämväl, såsom framgår av förut omnämnda yttranden, verkat modererande på fraktsatserna för hit införda varor.

I den avfattning hittills gällande lag i ämnet erhållit, torde böra vidtagas några jämkningar, föranledda av den lydelse, som givits det av mig den 26 januari 1917 i statsrådet framlagda med förutnämnda lagstiftning sammanhängande förslaget till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, vilket förslag i vissa delar skiljer sig från nu gällande lag den 6 mars 1916 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av svenskt fartyg eller andel däri samt mot tidsbefraktning av fartyg.

En förnyad lagstiftning om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter torde, lika med den nu gällande, böra erhålla endast provisorisk giltighet. Tiden för giltigheten synes böra utsträckas till och med den 30 april 1918, vilken tidpunkt i enahanda avseende blivit vald i fråga om förutnämnda förslag till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg m. m.»

Föredraganden uppläste härefter ett enligt de av honom nu angivna grunderna inom finansdepartementet utarbetat förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, av lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar; och hemställde föredraganden, att lagförslaget måtte för vidare behandling överlämnas till justitiedepartementet.

Härutinnan instämde statsrådets övriga ledamöter och behagade Hans Maj:t Konungen härtill lämna bifall.

Ur protokollet:

William Hemberg.

Förslag

till

Lag

om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tills vidare förordna, att med svenskt maskindrivet fartyg, som äger en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller därutöver, gods icke må fraktas mellan utrikes orter. Vad sålunda är stadgat om fraktande skall gälla fortskaffande av gods jämväl i annat fall än vid befördran mot vederlag.

Under tid, då sålunda meddelat förordnande är gällande, skola i sjölagen givna stadganden, som avse befogenhet för befälhavare att sälja av redarens gods eller av lasten eller röra utlossning av gods annorstädes än i bestämmelseorten, äga tillämpning, ändock att därigenom gods, som inlastats å utrikes ort, skiljes från fartyget å sålunda belägen ort; dock må i fall, som avses i 128 och 129 §§ sjölagen, lossning av gods, som inlastats å utrikes ort, äga rum endast å inom riket belägen ort.

2 mom. Från förbud, som i 1 mom. sägs, undantagas med inskränkingar och enligt bestämmelser i övrigt, som Konungen må meddela:

a) fartyg, som göra regelbundna resor mellan Sverige och utrikes orter efter en på förhand kungjord plan, som tillämpades den 19 juli 1916; samt

b) gods, som utgöres av skeppsproviant och skeppsförnödenheter för fartyget ävensom förnödenheter tillhöriga passagerare och å fartyget anställda personer, samt gods, som bärgats ombord å fartyget.

Ytterligare undantag från ovannämnda förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar.

2 §.

Fortscaffas gods med svenskt fartyg i strid mot föreskrift, som enligt 1 § meddelats, straffes befälhavaren med böter från och med fem till och med tjugutusen kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

Har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligen förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller, med vetenskap om förseelsen, underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, varde dömd till straff, som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, vare han skyldig utgiva fraktens belopp. Är den, vilken frakten skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, skall han förpliktas att av frakten utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å det olovliga fraktandet högst kan skattas.

3 §.

Under tid, då förordnande enligt 1 § är gällande, må icke slutas avtal, varigenom utlänning erhåller nyttjanderätt till svenskt fartyg av beskaffenhet, som med förordnandet avses, eller om sådant fartygs tidsbefraktning av utlänning. Undantag från detta förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar. Har utlänning vid den tid, från vilken förordnandet äger tillämpning, nyttjanderätt till fartyg, som ovan sägs, eller rätt på grund av tidsbefraktning av sådant fartyg, må utländsk innehavare av denna rätt utan hinder av förbudet överlåta rätten till annan utlänning.

Sluter någon avtal i strid mot i första stycket given bestämmelse, vare avtalet ogillt och varde den, som med nyttjanderätt upplåtit eller på tid bortfraktat fartyget eller överlåtit sin nyttjanderätt eller rätt såsom tidsbefraktare, straffad på sätt i 2 § första stycket sägs samt förpliktad utgiva avtalat vederlag; dock att, där avtalet slutits i strid mot förordnande, som meddelats enligt gällande lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot

förvärv av aktie i aktieföretag, som äger fartyg eller andel däri, endast påföljd, som där stadgas, må tillämpas.

4 §.

Av böter, som enligt denna lag ådömas, så ock av vad den brottslige eller annan jämlikt denna lag förpliktas utgiva tillfälle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan.

~~För tillämpning~~ Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1917 och gäller till och med den 30 april 1918. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Har avtal, som ej är tillåtet jämlikt 3 § i lagen den 8 juli 1916 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, slutits efter den 14 april 1916 men före den 19 juli samma år, och varder efter den 31 mars 1917 på grund av dylikt avtal, som ej av Konungen godkänts, fartyg ställt till utlännings förfogande, äge vad ovan i 3 § av denna lag stadgas om annan påföljd än avtals ogiltighet motsvarande tillämpning, och skall vad i 4 § av lagen är stadgat i tillämpliga delar gälla.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 2 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot, anmälde förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, vilket förslag utarbetats inom finansdepartementet och enligt Kungl. Maj:ts beslut för vidare behandling överlämnats till justitiedepartementet; och hemställde departemenschefen, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag, som var av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet samt att utdrag av finansdepartementets i ärendet hållna protokoll måtte få åtfölja remissen till lagrådet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

Förslag

till

Lag

om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tills vidare förordna, att med svenskt maskindrivet fartyg, som äger en bruttodräktighet av tvåhundra registerton eller därutöver, gods icke må fraktas mellan utrikes orter. Vad sålunda är stadgat om fraktande skall gälla fortskaffande av gods jämväl i annat fall än vid befördran mot vederlag

Under tid, då sålunda meddelat förordnande är gällande, skola i sjölagen givna stadganden, som avse befogenhet för befälhavare att sälja av redarens gods eller av lasten eller röra utlossning av gods annorstädes än i bestämmelseorten, äga tillämpning, ändock att därigenom gods, som inlastats å utrikes ort, skiljes från fartyget å sålunda belägen ort; dock må i fall, som avses i 128 och 129 §§ sjölagen, lossning av gods, som inlastats å utrikes ort, äga rum endast å inom riket belägen ort.

2 mom. Från förbud, som i 1 mom. sägs, undantagas med inskränkningar och enligt bestämmelser i övrigt, som Konungen må meddela:

a) fartyg, som göra regelbundna resor mellan Sverige och utrikes orter efter en på förhand kungjord plan, som tillämpades den 19 juli 1916; samt

b) gods, som utgöres av skeppsproviant och skeppsförnödenheter för fartyget ävensom förnödenheter tillhöriga passagerare och å fartyget anställda personer, samt gods, som bärgats ombord å fartyget.

Ytterligare undantag från ovannämnda förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar.

2 §.

Fortscaffas gods med svenskt fartyg i strid mot föreskrift, som enligt 1 § meddelats, straffes befälhavaren med böter från och med fem till och med tjugutusen kronor eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

Har redare eller annan, som i redares ställe haft befattning med fartyget, bjudit, legt, trugat eller eljest uppsåtligen förlett befälhavaren till förseelsen eller med råd eller dåd främjat densamma eller, med vetenskap om förseelsen, underlåtit att, såvitt det stått i hans makt, hindra dess utförande, varde dömd till straff, som i första stycket sägs.

Där frakt för godsets fortskaffande skolat enligt därom träffat avtal tillkomma den brottslige, vare han skyldig utgiva fraktens belopp. Är den, vilken frakten skolat tillkomma, ej förfallen till straff efter ty ovan sägs, skall han förpliktas att av frakten utgiva det belopp, vartill för honom uppkommen vinst å det olovliga fraktandet högst kan skattas.

3 §.

Under tid, då förordnande enligt 1 § är gällande, må icke slutas avtal, varigenom utlänning erhåller nyttjanderätt till svenskt fartyg av beskaffenhet, som med förordnandet avses, eller om sådant fartygs tidsbefraktning av utlänning. Undantag från detta förbud må för särskilda fall eller i därom utfärdade kungörelser medgivas av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigar. Har utlänning vid den tid, från vilken förordnandet äger tillämpning, nyttjanderätt till fartyg, som ovan sägs, eller rätt på grund av tidsbefraktning av sådant fartyg, må utländsk innehavare av denna rätt utan hinder av förbudet överlåta rätten till annan utlänning.

Sluter någon avtal i strid mot i första stycket given bestämmelse, vare avtalet ogillt och varde den, som med nyttjanderätt upplåtit eller på tid bortfraktat fartyget eller överlåtit sin nyttjanderätt eller rätt såsom tidsbefraktare, straffad på sätt i 2 § första stycket sägs samt förpliktad utgiva avtalat vederlag; dock att, där avtalet slutits i strid mot förordnande, som meddelats enligt gällande lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv

av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, endast påföljd som där stadgas, må tillämpas.

4 §.

Av böter, som enligt denna lag ådömas, så ock av vad den brottslige eller annan jämlikt denna lag förpliktas utgiva tillfalle en tredjedel, dock högst femtusen kronor, åklagaren och återstoden kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1917 och gäller till och med den 30 april 1918. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande gälla.

Har avtal, som ej är tillåtet jämlikt 3 § i lagen den 8 juli 1916 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter, slutits efter den 14 april 1916 men före den 19 juli samma år, och varder efter den 31 mars 1917 på grund av dylikt avtal, som ej av Konungen godkänts, fartyg ställt till utlännings förfogande, äge vad ovan i 3 § av denna lag stadgas om annan påföljd än avtals ogiltighet motsvarande tillämpning, och skall vad i 4 § av lagen är stadgat i tillämpliga delar gälla.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen
den 8 mars 1917.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 mars 1917, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat *förslag till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.*

Tillika hade till lagrådet överlämnats utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet berörda den 2 mars uti ifrågavarande ärende.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av revisionssekreteraren Algot Bagge.

Lagrådet yttrade:

På sätt chefen för finansdepartementet anført måste det anses önskligt, att den blivande lagen avfattas i överensstämmelse med motsvarande delar av den tilltänkta nya lagen om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg m. m. Iakttages vad lagrådet vid granskning av förslaget till sistnämnda lag anmärkt beträffande ifrågavarande delar, torde alltså någon redaktionell jämkning böra ske i nu förevarande förslag.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 9 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMÅRSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot, anmälde, efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet, lagrådets den 8 innevarande månad avgivna utlåtande över det den 2 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde föredragande departementschefen:

»I anledning av anmärkningar, som lagrådet framställt mot förslaget till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg m. m., har sistnämnda förslag undergått omarbetning; och skall det sålunda ändrade förslaget enligt Kungl. Maj:ts denna dag fattade beslut genom proposition föreläggas riksdagen till antagande. Omarbetningen av nämnda, med nu

förevarande förslag sammanhängande lagstiftning torde, såsom lagrådet hemställt, böra föranleda några redaktionella jämkningar i nu förevarande lagförslag. I enlighet härmed har jag låtit omarbета förslaget.»

Sedan föredraganden härefter uppläst det sålunda jämkade lagförslaget, hemställde föredraganden, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Nils Berlin.
